

Beliren Yetişkinlikte Aşk Stillerinin Demografik Değişkenler, Ana Babaya Bağlanma ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi*

Investigation of Love Styles in Terms of Demographic Variables, Parental Attachment and Personality at Emerging Adulthood

Hakan Durmaz^a, Hülya Ercan^{b†}

^aGiresun University, Giresun, Turkey

^bKaramanoğlu Mehmetbey University, Karaman, Turkey

Öz

Bu çalışmanın amacı, beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerde aşk stillerini ana babaya bağlanma, kişilik özellikleri ve demografik değişkenler açısından incelemektir. Çalışmada aşk stilleri konusunda Lee'nin tutkulu, arkadaşça, oyun gibi, sahiplenici, mantıklı ve özgeci aşk şeklindeki sınıflaması temele alınmıştır. Kişilik özellikleri ise Büyük Beşli Modeli çerçevesinde incelenmiştir. Bu modelde temel kişilik özellikleri dışadönüklük, nevrotiklik, deneyime açıklık, sorumluluk ve uyumluluk şeklinde sınıflanmamaktadır. Araştırma, ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Amaçlı örnekleme tekniğinin kullanıldığı çalışmaya üç farklı üniversiteden 262'si (%45.5) kadın, 314'ü (%54.5) erkek, 576 öğrenci katılmıştır. Katılımcılar Kişisel Bilgi Formunu, Ana-Baba ve Akarana Bağlanma Ölçeğinin anne ve baba formlarını ile Sıfatlara Dayalı Kişilik Testini doldurmuşlardır. Verilerin analizinde t-testi, korelasyon ve regresyon analizi teknikleri kullanılmıştır. Bulgulara göre aşk stili puanları cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Aşk stili puanları ile ilişki sayısı, ana babaya bağlanma düzeyi ve kişilik özelliklerinin alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler vardır. Cinsiyet, ana babaya bağlanma düzeyi ve kişilik özelliklerinin alt boyutları aşk stillerini farklı düzeylerde yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beliren yetişkinlik, aşk stilleri, ana babaya bağlanma, kişilik özellikleri, büyük beşli.

Abstract

The purpose of this study is to examine the love styles of emerging adults according to gender, amount of relationship, personality traits, and parental attachment. In this study, love styles in Lee's erotic, storgic, ludic, manic, pragmatic, and agapic love in the form of classification has been fundamental. Personality traits were examined in the context of the Big Five Model. In this model, the basic personality traits are not classified as extroversion, neuroticism, openness, responsibility and compatibility. The research was conducted in a relational screening model. 262 (45.5%) female, 314 (54.5%) male, 576 students participated in the study in which the purposive sampling technique was used. The data were collected through the Personal Information Form, the mother and father forms of The Parent and Peer Attachment Scale, and the Adjective Based Personality Test. In the analysis of the data, t-test, correlation and regression analysis techniques were used. The findings show that love style scores show differences across gender. Statistically significant relation has been found between the love style scores and the number of relationships, the level of parental attachment, and the sub-dimensions of personality traits.

Keywords: Emerging adulthood, love styles, parental attachment, personality traits, big five.

© 2019 Başkent University Press, Başkent University Journal of Education. All rights reserved.

* Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Hülya Ercan Danışmanlığında yürütülen "Beliren Yetişkinlikte Aşk Stillerinin Ana-Babaya Bağlanma, Kişilik Özellikleri ve Bazı Demografik Değişkenlerle İlişkisi" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

*ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: ^bHülya Ercan, Karamanoğlu Mehmetbey University, Karaman, Turkey. E-mail Address: hulya.ekin@gmail.com. ORCID ID:0000-0002-0442-4121.

^aHakan Durmaz, Giresun University, Giresun, Turkey. E-mail Address: hakandurmazkou@hotmail.com. ORCID ID:0000-0003-1130-8337.

Received Date: September 17th, 2018. Acceptance Date: December 14th, 2018.

1. Giriş

Aşk insanlık tarihi boyunca her kültürde ve toplumda var olmuş bir duygu durumudur. Bireyler yaşantıları süresince en az bir kez bu duygu durumunu deneyimler ya da deneyimlemeyi umut ederler. İnsan yaşamında bu denli önemli olan konu, edebiyat ve güzel sanatlarda uzun zamandır ele alındığı halde, psikoloji biliminde görece daha yakın zamanlarda dikkat çekmeye başlamıştır.

Kavramın aslı Arapça olup, kelimenin kökeni, yanındaki ağacı sararak ölümüne yol açan sarmaşığa (aşeka) dayandırılmaktadır (Ercan, 2018). Batı literatüründe ise kavram ‘özleme’, ‘arzulama’, ‘doyum’ ve ‘libido’ ile ilişkilendirilmektedir (Tufan & Yaluğ, 2010). Aşk kavramının anlamı, kişisel ve/ya da kültürel bakış açılarından etkilendiği gibi araştırmacıların bakış açıları da toplumsal ya da bireysel özelliklere, evrimsel açıklamalara ya da nöropsikoloji alanında elde edilen bulgulara dayanabilmektedir. Dolayısı ile aşk konusunu ele alan çeşitli kuramlar bulunduğu ifade edilebilir.

Aşk konusunu ele alan ilk kuramlardan biri, Zick Rubin tarafından ileri sürülmüştür. Ona göre aşk, içinde duyuşsal, davranışsal ve bilişsel bileşenleri bulunduran kültürel bir kavramdır; insanlar farklılaştıkça aşk kavramının anlamı da farklılaşır (Rubin, 1970, 1988). O, sevgiliye duyulan aşk ile arkadaşına duyulan hoşlanmanın ilişkili olduğunu, ancak farklı düşünce, duygu ve davranışlar içerdiklerini ileri sürer. Ona göre aşk, üç temel faktörü barındırır: Yakınlık (intimacy), gözetme (caring) ve bağlanma (attachment). Yakınlık, başka bireylerden farklı olarak o kişiyle daha rahat konuşma ve özel konuları paylaşmayı; gözetme, bireyin âşık olduğu kişinin mutluluğunu daha çok önemsemesini ve bağlanma, partnerle duygusal bağ kurmayı içerir (Rubin, 1970). Rubin’in geliştirdiği “Hoşlanma ve Aşk Ölçeği”, aşk konusunda gerçekleştirilmiş ilk bilimsel çalışma olarak kabul edilir (Sternberg & Grajek, 1984).

Elain Walster ve Ellen Berscheid (1971), Schacter’ın duygular ile biliş arasındaki ilişkiyi ele aldığı genel kuramdan yola çıkarak İki Etkenli Aşk Kuramını ileri sürmüşlerdir. Kuramda iki faktöre yer verilir: Uyarı ve etiket. Uyarı karşı cinsten bir bireyle karşılaşıldığında ya da iletişime geçildiğinde kalp atışının hızlanması, terleme, titreme ve hızlı soluk alma gibi fizyolojik değişiklikler yaşanmasını ifade eder. Sonrasında ise kişi söz konusu durumu “aşk” olarak etiketler.

Elaine Hatfield ise aşk konusunda ikili bir sınıflamaya gitmiştir: Dostça aşk ve tutkulu aşk (Hatfield & Sprecher, 1986; Hatfield & Rapson, 1996). Hatfield’e (1988) göre tutkulu aşk, âşık olunan kişiyle bütünleşme isteğini içerir. Kişinin romantik ilişki yaşadığı kişiye ulaşması, onda fiziksel uyarılma, mutluluk, heyecan ve cinsel doyuma yol açar; ayrı kalması ise panik, telaş, acı, mutsuzluk ve hayal kırıklığıyla sonuçlanır. Arkadaşça aşk ise sevilenin mutluluğu için çaba harcama, onunla ilgilenme, bir şeyleri paylaşma, şefkat, vefa ve duygusal bağlılığı içerir.

Robert J. Sternberg (1986; 1988; 1998) aşk konusunda yaptığı çalışmalar sonucu “Üçgen Aşk Kuramı”nı (Triangular Love Theory) önermiştir. Sternberg’in kuramında aşk, tutku (passion), karar/bağlılık (decision/commitment) ve yakınlık (intimacy) olmak üzere üç ana bileşenden oluşmaktadır. Tutku, bireylerin birbirlerine fiziksel olarak çekici gelmeleri, cinsel birliktelik için istekli olmaları ve romantizmi içerir. Karar/bağlılık, bireylerin sevme eylemine karar vermelerini ve aşkı sürdürme çabalarını kapsar. Yakınlık ise bireylerin yaşadıkları aşktaki paylaşımlarından, kendilerini açmalarından ve bağlılıklarından oluşur. Sternberg, bu üç bileşenden yola çıkarak sekiz farklı aşk stilinden söz etmiştir: Hoşlanma (liking), romantik aşk (romantic Love), delicesine aşk (infatuation), dostça aşk (companionate), aptalca aşk (fatuous love), boş aşk (empty love), mükemmel aşk (consummate love) ve aşksızlık (nonlove).

Delicesine Aşk, yalnızca tutku ögesinin bulunduğu stildir, kısa sürede ortaya çıkar ve fizyolojik belirtileri çarpıcıdır. *Boş Aşkta*, yalnızca karar/bağlılık ögesi vardır. Çoğu zaman ilişkide duygusal ilgi ve fiziksel çekiciliğin kaybedildiği aşamada görülür. *Romantik Aşkta* yakınlık ve tutku vardır; kararlılık/bağlılık ögesi yoktur ya da öne çıkmaz. Tarafların hisleri karşılıklıdır; ancak ilişkinin geleceği belirsizdir. *Arkadaşça Aşkta* yakınlık ve kararlılık/bağlılık vardır, tutku yoktur ya da öne çıkmaz; ilişkinin başlarında var olan tutku azaldığında ya da kaybolduğunda ilişki arkadaşça bir hal alır. *Budalaca Aşkta* tutku ve karar/bağlılık vardır, ama yakınlık ögesi henüz yoktur. Âşıkların tanışmalarının ardından kısa süre içerisinde evliliğe adım attıklarında, söz konusu olan ilişki biçimidir. *Mükemmel Aşk*, tutku, kararlılık/bağlılık ve yakınlık öğelerinin üçünün de olduğu aşk stildir. İnsanlar çoğunlukla mükemmel aşkın peşindedir; ancak bu aşk stiline ulaşmak da, onu elinde tutmak da zordur. *Aşksızlıkta* aşkın üç bileşeni de yoktur. Nedensel etkileşimleri içeren kişiler arası ilişkiler, bu stilde sınıflanır (Sternberg, 1986; 1988; 1998).

Aşkı evrimsel temelde açıklamaya çalışanlar arasında öne çıkan isim David Buss’tur. Buss (1988; 1989; 1995), neslin sürdürülmesine hizmet eden bir dizi aşk eyleminden söz eder. Bu eylemlerin amaçları kaynak sergileme, tekellecilik, bağlılık ve evlilik, cinsel yakınlık, üreme, kaynakları paylaşma ve ana babalık yatırımı şeklinde sıralanır. Erkekler sahip oldukları maddi kaynakları, kadınlar doğurganlık kapasitelerinin yüksekliğini öne çıkarma eğilimindedir. Tekelleciliğin en önemli göstergeleri sadakat ve eşi elde tutmadır. Aşk, eş seçimi, bağlılık ve evliliğin merkezinde yer alır. Cinsel yakınlık erkeklerin zihnini daha çok meşgul eder; çünkü üremeleri kadınlar tarafından seçilmelerine bağlıdır. Üreme, kadının hamile kalması ve çocuk doğurmasıdır. Kaynakları paylaşma, doğan çocuğun hayatta kalması için önemlidir. Ana babalık yatırımı ise çocukların uygun koşullarda yetiştirilmesini içerir.

Phillip R. Shaver ve Cindy Hazan aşk konusunu, John Bowlby’nin Bağlanma Kuramı ile ilişkilendirmişlerdir. Onlara göre (Hazan & Shaver, 1987; 1994; Shaver, Hazan & Bradshaw, 1988) bağlanmanın özellikleri ile aşkın özellikleri ilişkilidir. Bağlanma objesinin duyarlı ve tepkili oluşu nasıl bağlanmanın niteliğini belirliyorsa, aşk objesinin ilgisi ve

karşılık vermesi de aşkın niteliğini belirler. Bununla birlikte, erken dönem bağlanma ilişkilerinin niteliği, sonraki dönem ilişkiler için önemli bir temel oluşturabilecektir.

John Alan Lee ise kuramını çok geniş bir alanyazın taramasına ve yaptığı görüşmelere dayanarak şekillendirmiştir. Lee'ye göre (1973; 1974; 1988) ana baba tutumu, kültürel yapı, geçmiş tarih ve etnik köken bireylerin aşk stillerinin biçimlenmesinde önemli rol oynar. Dolayısıyla doğada ne kadar çok renk varsa, o kadar çok aşk çeşidi vardır. Lee, kuramını renk analogisini kullanarak açıklamaya çalıştığından kuram "Aşkın Renkleri" (The Colours of Love) olarak anılmaktadır.

Lee (1974; 1988), doğada üç temel renk olduğunu hatırlatır: Kırmızı, sarı ve mavi. Bütün renkler, bu üç rengin farklı miktardaki bileşimlerinden oluşur. Benzer şekilde üç temel aşk stili bulunmaktadır: Tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve oyun gibi aşk. Diğer bütün aşk stilleri bu üç temel aşk stiline farklı miktardaki bileşimleri ile şekillenir.

Tutkulu aşk (Eros), fiziksel çekiciliğin öne çıktığı aşk stildir. Bireyler aşk ilişkilerinde belirli fiziksel özellikleri tanımlar ve tercih ederler. Onlar için kişisel ya da entelektüel nitelikler, fiziksel özelliklerin önüne geçemez. *Arkadaşça aşk (Storge)*, birbirini gözetme, benzerlik ve ilgileri paylaşmanın öne çıktığı aşk stildir. Bireyler fiziksel ideal bir tip tanımlanmaz ve cinsellik ilişki için öncelikli değildir; ilişki zaman içinde gelişir. *Oyun gibi aşk (Ludus)*, keyifli bir yaşantı ya da oyun algısının öne çıktığı aşk stildir. Bu stilde eğlence ilk sıralardadır; yoğun duygular bulunmaz, kısa süreli ilişkilere ve çok eşliliğe açıklık söz konusudur.

Tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve oyun gibi aşk stillerinin ikili bileşimleri, ikincil aşk stillerini ortaya çıkarır. *Sahiplenici aşk (Mania)*, 'tutkulu aşk' ve 'oyun gibi aşk' stillerinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkar. Güvensizliğin ve kıskançlığın yoğun olduğu bir stildir. Sahiplenici aşklar ilgi ve sevgiye doymazlar; sevgililerini kaybetmekten korkar ve hayal kırıklığı yaşadıklarında güvenlerini kaybederler. *Mantıklı aşk (Pragma)*, 'oyun gibi aşk' ve 'arkadaşça aşk' stillerinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkar. Mantıklı aşklar ilişkilerinde uyum içinde olmayı isterler; bu nedenle olası partnerlerinin eğitimleri, meslekleri, aileleri gibi özellikleri onlar için önemlidir. *Özgeci aşk (Agape)*, 'tutkulu aşk' ve 'arkadaşça aşk' stillerinin birleşmesiyle oluşur. Birey için aşk bir çeşit görev gibidir. Aşık kendini sevdiği kişiye adar ve onun mutlu olması için çaba harcar.

Aşk, yaşantımızda çok önemli bir yer tutmakla birlikte, bilimsel alandaki çalışmalar ancak yakın zamanlarda ivme kazanmıştır. Bununla birlikte hala aşkın anlamı, insanlar için taşıdığı önem, bireylerin aşk algıları ve deneyimleri, aşkı etkileyen faktörler vb. tam olarak açıklanabilmiş değildir. Bu bakımdan aşk konusunun ilişkili olabileceği değişkenlerle birlikte araştırılması konunun anlaşılabilmesi için önemli görünmektedir. Bu değişkenlerden bazıları demografik özelliklerdir; ancak ana babaya bağlanmanın ve kişilik özelliklerinin de bireylerin aşk algıları, yaşantıları ve tutumları ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Bu nedenle araştırmada demografik özelliklerin yanı sıra ana babaya bağlanma ve kişilik özellikleri de değişkenler olarak belirlenmiştir.

Bağlanma, temelde bireylerin kendileri için önem taşıyan kişilerle kurdukları güçlü duygusal bağları ifade etmek için kullanılan bir kavramdır (Bee & Boyd, 2009). Konuya ilişkin ilk açıklamalar John Bowlby'den gelir. Bowlby'ye (1973) göre bebek ile annesi (kastedilen, temel bakım hizmetini veren kişidir) arasında gelişen ve bebeğin bağımlılık gereksinimini karşılayan türden ilişkiler, bağlanma ilişkileridir. Bowlby'nin ardından Mary Ainsworth ve meslektaşları (Ainsworth & Bell, 1970; Ainsworth, Blehar, Waters & Walli, 1978) yabancı durum testi olarak bilinen prosedürü kullanarak bebek ile annesi arasındaki bağlanma örüntülerini sınıflandırır ve üç bağlanma stili tanımlarlar: Güvenli (secure) kaygılı-kararsız (anxious-ambivalent) ve kaçınmacı (avoidant). Güvenli bağlanmış çocuklar kendilerini güvende hissetme eğilimindedirler. Kaygılı-kararsız bağlanmış çocuklar annelerinden ayrıldıklarında yoğun tepki gösterirler ve yabancı ortamlarda kaygılanırlar. Kaçınmacı bağlanmışlar ise çevredeki insanlara karşı kayıtsızdırlar; annelerinden ayrılma deneyimlerine tepkisiz kalırlar.

Bağlanma kuramcıları, küçük yaşlarda şekillenen bağlanma stillerinin yaşamın sonraki yıllarında da etkili olmaya devam ettiğini ileri sürerler. Bu etkinin aracısı, erken deneyimlerle şekillenen içsel deneyim modelleridir. İçsel deneyim modelleri "bilinçdışı şekillenen algı çerçeveleri" olarak düşünülebilir. Bu içsel modeller, bireylerin kendilerini ve başkalarını ne şekilde algılayacaklarını, dolayısıyla ilişkilerinde nasıl bir örüntünün şekilleneceğini belirler. Dolayısıyla güvenli bağlanan çocuklar sonraki ilişkilerinde, hem kendilerine hem de başkalarına güvenme, güvensiz bağlananlar ise kuşku duyma eğiliminde olacaktırlar. Kuşku, kaygılı kararsız bağlanmada kendilerine yönelik, kaçınan bağlanmada başkalarına yöneliktir. Bu durum her türden ilişki için geçerlidir. Romantik ilişkiler de bu ilişki türlerinden biridir. Çocuğun bağlanma figürü ile birlikte ve gereksinimlerine duyarlı olduğunda kendini güvende hissetmesi gibi, yetişkinlik yıllarında da eş ile birlikte olma ve gereksinimlerin doyumlanması, kendini güvende hissetme için önemlidir. Ancak bu iki bağlanma ilişkisi arasında bazı farklılıklar bulunduğu da söylenebilir. Bebek ile annesi arasındaki bağ bebekten anneye doğru, tek yönlüdür; oysa yetişkin romantik ilişkilerinde bağlanma ilişkileri karşılıklıdır. Her iki taraf da zaman zaman bakım alan, zaman zaman bakım veren konumundadır. Bununla birlikte yetişkin ilişkilerinde cinsel yaşamı paylaşma ve ortak amaçlar doğrultusunda eylemde bulunma gibi farklılıklar da söz konusudur.

Araştırmada ele alınan bir diğer değişken, kişiliktir. Kişilik psikolojinin en dikkat çeken konularından biridir ve kişiliği açıklamak için ileri sürülmüş çok sayıda kuram bulunmaktadır. Ancak son zamanlarda yapılan araştırmalarda en çok tercih edilenin Büyük Beşli Modeli (Big Five Model) olduğu söylenebilir. Bu nedenle araştırmada bu bakış açısı temele

alınmıştır. Büyük Beşli Modeli, temelde ayırıcı özellik yaklaşımları arasında yer alır. Tipik bir kuram olmasa da araştırmanın farklı kültürlerde ve çok sayıda araştırma tarafından desteklenmesi, onu güçlendirmektedir (Burger, 2006).

Büyük Beşli bakış açısında kişiliğin, beş özellik temelinde incelenebileceği ileri sürülür. Bu beş temel özellik dışadönüklük, nevroitiklik, deneyime açıklık, uyumluluk ve sorumluluktur. Dışadönüklük bireylerin sosyal, konuşkan, sempatik, enerjik, eğlenceli, dost canlısı ve kendilerine güvenli olma eğilimlerini belirtir. Nevrotiklik dış dünyayı stresli ve tehditkâr bir yer olarak algılama; çabuk kaygılanma ve öfkelenme; gergin, alıngan, telaşlı ve güvensiz olma eğilimini ifade eder. Deneyime açıklık daha çok zihinsel ve yaşamsal deneyimlerle ilgilidir; yaratıcılık, meraklı olma, ilgi alanlarının genişliği ve entelektüellik deneyime açık bireylerin özellikleri arasındadır. Uyumluluk diğer insanlara karşı sıcaklık, sevecenlik, yardımseverlik, naziklik ve iş birliğine açıklık düzeyini dile getirir. Sorumluluk ise dürtüleri denetleyebilme ve disipline olabilme ile ilgilidir. Sorumluluk düzeyi yüksek olanlar organize, düzenli, planlı, azimli, çalışkan ve titizdirler; başladıkları işi uygun şekilde tamamlamak için doyumunu erteleyebilirler (Caspi & Shiner, 2006; Goldberg, 1990; McCrae & Costa, 1987; 1997).

Aşk konusunda Batıda önemli bir araştırma birikimi olduğu halde, Türkiye'deki çalışmalar son derece sınırlıdır (Ercan, 2013a). Alan yazına bakıldığında aşk konusunun son yıllarda yapılan araştırmaların, kültürler arası karşılaştırmalar (McCutcheon, vd. 2017; Türk & Demirli Yıldız, 2017; Yildirim & Barnett, 2017; Zadeh & Bozorgi, 2016), ilişki doyumunu (Neto & Pinto, 2015; Rohmann, Führer & Bierhoff, 2016; Taghavi Dinani, vd. 2014; Uysal, 2016; Vedes, vd. 2016) ve ilişkilerdeki bağlanma stilleri (Horani & Saremi, 2015; Narula, Chari & Humtso, 2014) çerçevesinde ele alınmakta olduğu dikkat çekmektedir. Yine kişilik ve aşk stilleri ilişkisini ele alan araştırmalar bulunmakla birlikte, aşk stilleri ile kişilik ve ana babaya bağlanma özelliklerinin birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmanın hem Alan Lee'nin "Aşkın Renkleri" kuramına ve aşk konusundaki diğer kuramsal açıklamalara katkı yapacağı hem de aşk konusunda yaşanan sorunların kaynaklarına işaret edebileceği düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı:

Araştırmanın temel amacı; beliren yetişkinlikte aşk stillerinin demografik değişkenler, ana babaya bağlanma ve kişilik özellikleri açısından incelenmesidir. Araştırmada yer verilen alt problemler aşağıdaki gibi sıralanabilir;

Beliren yetişkinlerin,

1. Aşk stilleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Aşk stilleri ile ilişki sayıları ilişkili midir?
3. Aşk stilleri anne ve babalarına bağlanma düzeyleri ile ilişki midir?
4. Aşk stilleri kişilik özellikleri ile ilişkili midir?
5. Aşk stillerinin yordayıcıları nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin aşk stilleri cinsiyete göre karşılaştırılmış, aşk stilleri ile ilişki sayısı, anne babaya bağlanma düzeyi ve kişilik özelliklerinin ilişkilerine bakılmış; değişkenlerden hangilerinin aşk stillerini yordadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada amaca uygun örneklem tekniği kullanılmıştır. Çalışmaya Giresun Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi ve Gazi Üniversitesinde lisans eğitimine devam eden 600 öğrenci katılmış; ancak uygun şekilde doldurulmayan yirmi dört ölçek dışarıda bırakılmış ve analizlerde 576 öğrencinin verisi kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1
Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Frekans/Yüzde (n=576)	$\bar{X}$	SS
Cinsiyet			
Kadın	262 (%45.5)		
Erkek	314 (%54.5)		
Yaş		21.01	1.53
Üniversite			
Giresun Üniversitesi	232 (%40.3)		
Cumhuriyet Üniversitesi	252 (%40.7)		
Gazi Üniversitesi	92 (%16)		
İlişki Sayısı		5.12	6.1

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu”, “Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği”, “Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği” ve “Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi” kullanılmıştır. Aşağıda bu araçlar sırası ile tanıtılmaktadır.

Kişisel Bilgi Formu: Bu formda katılımcılara cinsiyetleri, yaşları, eğitim gördükleri üniversite ve duygusal ilişki sayısı sorularına yer verilmiştir.

Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form (Love Attitudes Scale: Short Form): Araştırmada Lee'nin (1973) bakış açısı temele alınarak Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998) tarafından geliştirilmiş, Büyüksahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Kısa Formu (LAS) kullanılmıştır. Ölçek aşkı tutkulu, özgeci, sahiplenici, mantıklı, arkadaşça ve oyun gibi aşk olmak üzere altı farklı boyutta değerlendiren 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten, her bir alt faktör için en az 4 en fazla 20 puan alınmaktadır. Bir alt ölçekteki puanların artması, o aşk stiline öne çıktığı anlamına gelmektedir. Katılımcılar her bir ifadeyi beşli likert tipi derecelendirme üzerinden değerlendirmektedirler. LAS: Kısa Formu'nun Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .70 bulunmuştur. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .74 olarak hesaplanmıştır.

Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ): Araştırmada, ergenlerin ana-babalarına bağlanma düzeylerini ölçmek amacıyla Armsden ve Greenberg'in (1987) geliştirdiği, Hortaçsu, Oral ve Yasak Gültekin (1991) tarafından Türkçeye uyarlanan Ebeveyn ve Akran Bağlanma Ölçeğinin anne ve baba formları kullanılmıştır. Ölçek beşli likert tipinde olup, ilk 6 madde anne ve baba için ortaktır; geri kalan 22 madde anne ve baba formları için tekrar edilmiştir; dolayısıyla toplamda 50 madde bulunmaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesinde toplam puanlar kullanılmakta ve ölçekten alınan yüksek puanlar, güçlü ve güvenli bir bağlanma ilişkisini göstermektedir. Puan ranjı 28-140 aralığındadır. Ölçeğin Löker (1999) tarafından yapılan çalışmada elde edilen Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .92'dir. Bu araştırmada ölçeğin anne ve baba formlarının Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .74 olarak hesaplanmıştır.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT): Bacanlı, İlhan ve Aslan (2009) tarafından Büyük Beşli Kişilik Modelinden yola çıkılarak oluşturulan “Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi”, beş alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar nevrotiklik (duygusal dengesizlik), dışadönüklük, deneyime açıklık, uyumluluk (yumuşak başlılık) ve sorumluluk şeklindedir. Ölçek 40 sorudan oluşmaktadır ve yedili likert tipindedir. Katılımcıların ifadeleri birbirine zıt sıfat çiftleri üzerinden değerlendirmeleri ve uygun seçeneği işaretlemeleri gerekmektedir. SDKT'nin yapı geçerliğini belirlemek için 285 katılımcının oluşturduğu veriler üzerinde Temel Bileşenler Faktör Analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda beş faktörün SDKT'ye ait varyansın %52.63'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutlarının test-tekrar test güvenirlik katsayılarının 0.68 ile 0.86 arasında, iç tutarlılık katsayılarının 0,73 ile 0,89 arasında değiştiği bulunmuştur. Ölçeğin uyum geçerliliğini sınamak için Sosyotropi Ölçeği, Çatışmalara Tepki Ölçeği, Negatif-Pozitif Duygu Ölçeği ve Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmıştır. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Kişisel Bilgi Formu ve üç ölçekten oluşan toplam dört sayfalık form, araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Form uygulanmadan önce gönüllük esaslı bir çalışma olduğu ve çalışmanın amacı belirtilmiştir. Gönüllü olanlara formun doldurulmuş şekli hakkında bilgi verilmiştir. Uygulamada katılımcıların sorulara daha objektif cevap verebilmelerini sağlamak için kimliklerini ortaya çıkarabilecek hiçbir soru ve bilgiye yer verilmemiştir. Ölçeklerin uygulanması 25 ile 35 dakika arasında değişiklik göstermiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Yapılan çalışmanın istatistiksel değerlendirmeleri için SPSS 17.00 paket programı kullanılmış, araştırma sorularını yanıtlamak için korelasyon, t-testi ve regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmada normallik ve doğrusallık varsayımının karşılanması güçleştiren uç değerler Mahalanobis uzaklık katsayısı kullanılarak incelenmiştir. Analiz sonunda normallik ve doğrusallık varsayımını bozan 2 kişiye ait veriler analizden çıkarılmış, bu nedenle başlangıçta 578 olan katılımcı sayısı 576'ya düşmüştür. Analiz sonucunda aşk tutumlarına ilişkin puanların en küçük değeri 40, en yüksek değeri 111; ortalama değeri 76.21, medyan değeri 76, basıklık değeri -.368 (SS=.203), çarpıklık değeri -0.107 (SS=.102); basıklığın standart hatasına bölümü 1.812, çarpıklığın standart hatasına bölümü 1.049 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler istendik aralıkta olduğu için (Can, 2014) verilerin normallik ve doğrusallık varsayımlarını karşıladıkları kabul edilmiştir.

3. Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ilk sorusu aşk stillerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkindir. Araştırma sorusunu yanıtlamak için ilişkisiz örneklem için t-testi analizi yapılmıştır. Bulgular Tablo 2'de görülebilir.

Tablo 2

Aşk stili puanlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları

	Kadın (n=262)		Erkek (314)		sd	t
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Tutkulu aşk	13.92	3.82	14.74	3.43	574	2.67**
Arkadaşça aşk	10.80	4.51	12.14	4.52	574	3.52**
Oyun gibi aşk	9.75	3.08	11.57	3.27	574	6.83**
Mantıklı aşk	13.72	3.37	12.63	3.40	574	-3.84**
Sahiplenici aşk	13.24	3.09	12.99	3.36	574	-.94
Özgeci aşk	12.29	3.96	14.24	3.77	574	6.05**

** p<0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 2'de görüldüğü gibi katılımcıların tutkulu aşk ($t_{(576)}=2.67$, $p<.01$) arkadaşça aşk ($t_{(576)}=3.52$, $p<.01$), oyun gibi aşk ($t_{(576)}=6.83$, $p<.01$), mantıklı aşk ($t_{(576)}=-3.84$, $p<.01$) ve özgeci aşk ($t_{(576)}=6.05$, $p<.01$) puanları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Erkeklerin tutkulu ($\bar{X}=14.74$), arkadaşça ($\bar{X}=12.13$), oyun gibi ($\bar{X}=11.57$) ve özgeci aşk ($\bar{X}=14.24$) puanları, kadınların tutkulu ($\bar{X}=13.92$), arkadaşça ($\bar{X}=10.8$), oyun gibi ($\bar{X}=9.74$) ve özgeci aşk ($\bar{X}=12.27$) puanlarından; kadınların mantıklı aşk ($\bar{X}=13.71$) puanları, erkeklerin mantıklı aşk ($\bar{X}=12.63$) puanlarından daha yüksektir.

Araştırmanın ikinci sorusu "Aşk stilleri ile ilişki sayısı ilişkili midir?", üçüncü sorusu "Aşk stilleri ile anne ve babaya bağlanma düzeyleri ilişkili midir?" ve dördüncü sorusu "Aşk stilleri ile kişilik özellikleri ilişkili midir?" şeklinde düzenlenmiştir. Araştırma sorularını yanıtlamak için korelasyon analizi yapılmış, pearson korelasyon katsayısı değerleri hesaplanmıştır. Bulgular Tablo 3'te görülebilir.

Tablo 3

Aşk Stili puanları ile ilişki sayısı, anne-babaya bağlanma puanları ve kişilik özellikleri puanları arasındaki korelasyon analizi sonuçları

	Tutkulu aşk	Arkadaşça aşk	Oyun gibi aşk	Mantıklı aşk	Sahiplenici aşk	Özgeci aşk
İlişki sayısı	-.052	-.057	.325**	-.111**	.008	-.097*
Anneye bağlanma	.110**	.077	.052	.198**	.187**	.139**
Babaya bağlanma	.082*	.052	.064	.192**	.060	.109**
Dışadönüklük	.061	.012	.072	.081	-.038	-.010
Nevrotiklik	-.106*	-.082*	.072	.028	.109**	-.046
Deneyime açıklık	.024	-.002	.057	.016	-.084*	-.035
Uyumluluk	.077	-.005	-.094*	.064	-.005	.124**
Sorumluluk	.176**	0.60	-.038	.151**	.026	.112**

** p<0.01 düzeyinde anlamlıdır.

* p<0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 3'te görüldüğü gibi ilişki sayısı ile oyun gibi aşk arasında orta düzeyde pozitif yönde ($r=.325$, $p<.01$), ilişki sayısı ile mantıklı aşk ($r=-.111$, $p<.01$) ve özgeci aşk ($r=-.097$, $p<.05$) arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Anneye bağlanma ile tutkulu aşk ($r=.110$, $p<.01$), mantıklı aşk ($r=.198$, $p<.01$), sahiplenici aşk ($r=.187$, $p<.01$) ve özgeci aşk ($r=.139$, $p<.01$) arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Babaya bağlanma ile tutkulu aşk ($r=.082$, $p<.05$), mantıklı aşk ($r=.192$, $p<.01$) ve özgeci aşk ($r=.109$, $p<.01$) arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkiler görülmektedir. Kişilik özelliklerinin nevroitiklik boyutu ile tutkulu aşk ($r=-.106$, $p<.05$) ve arkadaşça aşk ($r=-.082$, $p<.05$) arasında düşük düzeyde negatif yönde, nevroitiklik ile sahiplenici aşk arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r=.109$, $p<.01$) ilişkiler bulunmuştur. Deneyime açıklık ile sahiplenici aşk arasında ($r=-.084$, $p<.05$) ve uyumluluk ile oyun gibi aşk ($r=-.094$, $p<.05$) arasında düşük düzeyde negatif yönde, uyumluluk ile özgeci aşk ($r=.124$, $p<.01$), sorumluluk ile tutkulu aşk ($r=-.176$, $p<.01$), mantıklı aşk ($r=-.151$, $p<.01$) ve özgeci aşk ($r=-.094$, $p<.05$) arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişkiler tespit edilmiştir.

Araştırmanın beşinci sorusu "Aşk stillerinin yordayıcıları nelerdir?" şeklinde düzenlenmiş ve araştırma sorusunu yanıtlamak için çoklu doğrusal regresyon analizi her bir aşk stili puanı için ayrı ayrı yapılmıştır. Bulgular Tablo 4'te görülebilir.

Tablo 4

Aşk stillerinin yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları

	Değişken	B	Std. Hata.B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Tutkulu Aşk	Sabit	9.126	1.937		4.710	.000		
	Cinsiyet	.672	.298	.092	2.254	.025	.111	.094
	Nevrotiklik	-.048	.020	-.099	-2.419	.016	-.106	-.101
	D. Açıklık	-.065	.028	-.151	-2.308	.021	.024	-.096
	Sorumluluk	.098	.025	.223	3.975	.000	.176	.165
	R=.269	R ² = .072		F ₍₈₋₅₆₇₎ = 5.539		p= .000		
Arkadaşça Aşk	Değişken	B	Std. Hata.B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
	Sabit	8.184	2.479		3.301	.001		
	Cinsiyet	1.224	.382	.134	3.208	.001	.145	.134
	R= .192	R ² = .037		F ₍₈₋₅₆₇₎ = 2.716		p= .006		
Oyun Gibi Aşk	Değişken	B	Std. Hata.B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
	Sabit	5.980	1.721		3.474	.001		
	Cinsiyet	1.864	.265	.281	7.033	.000	.274	.283
	Nevrotiklik	.042	.017	.095	2.389	.017	.072	.100
	D. Açıklık	.052	.025	.133	2.085	.037	.057	.087
	Uyumluluk	-.045	.018	-.133	-2.555	.011	-.094	-.107
	R= .344	R ² = .118		F ₍₈₋₅₆₇₎ = 9.487		p= .000		
Mantıklı Aşk	Değişken	B	Std. Hata.B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
	Sabit	3.756	1.786		2.103	.036		
	Cinsiyet	-1.153	.275	-.168	-4.193	.000	-.158	-.173
	D. Açıklık	-.073	.026	-.181	-2.838	.005	-.016	-.118
	Sorumluluk	.079	.023	.189	3.456	.001	.151	.144
	Anneye Bağlanma	.038	.014	.121	2.781	.006	.198	.116
	Babaya Bağlanma	.040	.012	.146	3.363	.001	.192	.140
R=.336	R ² = .113		F ₍₈₋₅₆₇₎ = 9.044		p= .000			
Sahiplenici Aşk	Değişken	B	Std. Hata.B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
	Sabit	7.842	1.735		4.519	.000		
	Nevrotiklik	.045	.018	.106	2.581	.010	.109	.108
	D. Açıklık	-.066	.025	-.172	-2.612	.009	-.084	-.109
	Anneye Bağlanma	.057	.013	.189	4.234	.000	.187	.175
	R=.251.	R ² = .063		F ₍₈₋₅₆₇₎ = 4.745		p= .000		
Özgeci Aşk	Değişken	B	Std. Hata.B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
	Sabit	5.574	2.054		2.714	.007		
	Cinsiyet	1.988	.316	.249	6.285	.000	.245	.255
	D. Açıklık	-.098	.030	-.210	-3.309	.001	-.035	-.138
	Uyumluluk	.082	.021	.201	3.897	.000	.124	.162
	Sorumluluk	.053	.026	.110	2.030	.043	.112	.085
	Anneye Bağlanma	.042	.016	.113	2.636	.009	.139	.110
R= .360	R ² = .129		F ₍₈₋₅₆₇₎ = 10.527		p= .000			

Tablo 4'te ilk olarak tutkulu aşkın yordanmasına ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Görüldüğü gibi cinsiyet, nevroitiklik, deneyime açıklık ve sorumluluk, tutkulu aşktaki toplam varyansın %072'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin tutkulu aşk üzerindeki görelî önem sırası sorumluluk ($\beta=.223$), deneyime açıklık ($\beta=-.151$), nevroitiklik ($\beta=-.099$) ve cinsiyet ($\beta=.092$) şeklindedir. İkinci olarak arkadaşça aşkın yordanmasına ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Bulgulara göre sadece cinsiyet değişkeni arkadaşça aşktaki toplam varyansın %037'sini açıklamaktadır ($\beta=.134$). Üçüncü olarak oyun gibi aşkın yordayıcılarına yer verilmiş, cinsiyet, nevroitiklik, deneyime açıklık ve uyumluluk değişkenlerinin oyun gibi aşktaki toplam varyansın %118'ini açıkladığı görülmüştür. Yordayıcı değişkenlerin oyun gibi aşk üzerindeki görelî önem sırası cinsiyet ($\beta=.281$), deneyime açıklık ($\beta=.133$), uyumluluk ($\beta=-.133$) ve nevroitiklik ($\beta=.095$) şeklindedir. Dördüncü olarak mantıklı aşkın yordanmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, cinsiyet, deneyime açıklık, sorumluluk, anneye bağlanma ve babaya bağlanma değişkenlerinin mantıklı aşktaki toplam varyansın %113'ünü açıkladığını ortaya koymaktadır. Yordayıcı değişkenlerin mantıklı aşk üzerindeki görelî önem sırası, sorumluluk ($\beta=.189$), deneyime açıklık ($\beta=-.181$), cinsiyet ($\beta=-.168$), babaya bağlanma ($\beta=.146$) ve anneye bağlanma ($\beta=.121$) şeklindedir. Beşinci olarak sahiplenici aşkın yordayıcılarına yer verilmiştir. Bulgulara göre nevroitiklik, deneyime açıklık ve anneye bağlanma değişkenleri birlikte sahiplenici aşktaki toplam varyansın %063'ünü açıklamaktadır. Yordayıcı değişkenlerin sahiplenici aşk üzerindeki görelî önem sırası anneye bağlanma ($\beta=.189$), deneyime açıklık ($\beta=-.172$) ve nevroitiklik ($\beta=.106$) şeklindedir. Son olarak, özgeci aşkın yordanmasına ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Sonuçlar, cinsiyet, deneyime açıklık, uyumluluk, sorumluluk ve anneye bağlanma değişkenlerinin birlikte özgeci aşktaki toplam varyansın %129'unu açıkladığına işaret etmektedir. Yordayıcı değişkenlerin özgeci aşk üzerindeki görelî önem sırası cinsiyet ($\beta=.249$), deneyime açıklık ($\beta=-.210$), uyumluluk ($\beta=.201$), anneye bağlanma ($\beta=.113$) ve sorumluluk ($\beta=.110$) şeklindedir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın ilk sorusuna ilişkin bulgular, tutkulu, arkadaşça, oyun gibi, mantıklı ve özgeci aşk puanlarının, cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Tutkulu, arkadaşça, oyun gibi ve özgeci aşta erkeklerin puanları kadınların puanlarından, mantıklı aşta kadınların puanları erkeklerin puanlarından daha yüksektir.

Erkeklerin oyun gibi aşk puanlarının daha yüksek bulunması, hem Türkiye hem de diğer ülkelerde yapılan araştırmaların büyük bölümünün bulguları ile örtüşmektedir (Açıkel, 2013; Büyükaşahin & Hovardaoğlu, 2004; Davies, 2001; Dion & Dion, 1993; Ercan, 2013b; 2016; Fehr, Harasymchuk & Sprecher, 2014; Hendrick & Hendrick, 1986; 1995; Le, 2005; Neto, 1994; Neto vd., 2000; Sharma & Khandelwal, 2014). Oyun gibi aşk eğlencesi ön planda, bağlayıcılığı düşük ve çok eşliliğe açık bir aşk stildir. Farklı kültürlerde yapılan araştırmalarda aynı bulgunun ortaya çıkması öncelikle evrimsel bakış açısını destekliyor görünmektedir. Erkekler için partner sayısının artması, soyu sürdürmede avantaj sağlar; bu nedenle kadınlardan daha az seçicidirler ve daha çok partnerleri olmasına eğilimlidirler. Bununla birlikte söz konusu bulgu Türkiye'nin de içinde bulunduğu ataerkil kültürlerde, erkek ve kız çocuklarının farklı değerler çerçevesinde yetiştiriliyor olmasından da kaynaklanıyor olabilir. Çok sayıda partner erkekler için kabul edilir ve hatta desteklenirken aynı durum kadınlar için söz konusu değildir.

Erkeklerin özgeci aşk puanlarının kadınların puanlarından yüksek olması, yine diğer ülkelerde ve Türkiye'de gerçekleştirilen önceki araştırma bulguları ile tutarlıdır (Açıkel, 2013; Büyükaşahin, 2006; Büyükaşahin & Hovardaoğlu, 2004; Ercan, 2013b; 2016; Fehr, Harasymchuk & Sprecher, 2014; Hendrick & Hendrick, 1998; 2002; Neto, 1994; Neto vd., 2000; Regan, 2016; Smith & Klases, 2016). Evrimsel açıdan değerlendirildiğinde erkeğin koruyucu ve kollayıcı olması özgecilik puanlarının yüksekliğini açıklayabilir. Kültürel açıdan değerlendirildiğinde ise Türk toplumunda kadın-erkek ilişkilerinin erken aşamalarında erkeklerden beklenenlerin çok daha fazla olması ve erkeklere daha fazla sorumluluk yüklenmesi, erkeklerin özgeci aşk puanlarının daha yüksek olmasına yol açıyor olabilir.

Erkeklerin arkadaşça puanlarının daha yüksek çıkması, sadece Smith ve Klases'in (2016) araştırma bulguları ile tutarlıdır. Erkeklerin tutkulu aşk puanlarının daha yüksek olduğuna ilişkin başka bir araştırma bulgusuna ise rastlanmamıştır. Bu nedenle söz konusu bulgunun örneklem grubunun özelliklerinden kaynaklanıyor olması muhtemeldir.

Kadınların mantıklı aşk puanlarının daha yüksek bulunması Türkiye'deki önceki araştırmalardan sadece Ercan'ın (2016) bulgusu ile tutarlılık gösterirken, diğer ülkelerde yapılan araştırmaların bulguları ile paraleldir (Avinash, Kalra, Subramanyam, Shah & Kamath, 2015; Dion & Dion, 1988; 1993; Philbrick & Stones, 1988; Rosenman, 1978; Rubin, Peplau & Hill, 1981; Smith & Klases, 2016). Bu aşk stilinde kişi aşkı, rasyonel değerlendirmeler çerçevesinde algılar ve eğitim düzeyi, sahip olunan değerler, dini inanç, anne babaların beklentileri gibi kriterler, partner seçiminde önemlidir. Söz konusu bulgu, evrimsel bakış açısını destekliyor görünmektedir. Kadınlar soyu sürdürebilmek için daha çok kaynağa sahip olanların peşinde olduklarından daha rasyonel davranma eğilimindedirler. Ancak yine kadınların erkeklere göre anne baba baskısına daha çok maruz kalıyor olmaları ve daha boyun eğici yetiştirilmeleri, kültürel bağlamda ana baba beklentilerini daha çok göz önünde bulundurmalarına yol açıyor olabilir.

Araştırmanın ikinci sorusuna ilişkin bulgular, ilişki sayısı ile oyun gibi aşk puanları arasında pozitif yönlü, ilişki sayısı ile mantıklı aşk ve özgeci aşk puanları arasında negatif yönlü ilişkiler olduğuna işaret etmektedir. Katılımcıların ilişki

sayıları arttıkça oyun gibi aşk puanları yükselmekte, mantıklı ve özgeci aşk puanları düşmektedir. İlişki sayısının artmasıyla oyun gibi aşk puanlarının yükselmesi, önceki araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir (Ercan, 2013b; 2016). Lee'nin aşk stilleri kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, bu bulgu anlaşılabilir. Oyun gibi aşk eğilimleri yüksek bireyler, ilişkilerine çok bağlanmadıkları ve aldatmayı kabul ettikleri için daha kısa süreli ve aynı anda birden fazla, dolayısı ile daha çok sayıda ilişki yaşayabileceklerdir. Daha rasyonel bir aşk stili olan mantıklı aşk ile âşık olunan kişinin iyiliğinin ön planda tutulduğu özgeci aşk stili ise çok sayıda ilişkiye olanak vermeyecektir. Mantıklı olmak daha temkinli, özgeci olmak daha verici olmayı gerektirdiğinden, böyle eğilimleri öne çıkan kişilerin ilişki sayılarının daha düşük çıkması anlaşılabilir.

Araştırmanın üçüncü sorusuna ilişkin bulgular, hem anneye hem de babaya bağlanma ile tutkulu, mantıklı ve özgeci aşk stili puanları arasında pozitif yönlü ilişkiler olduğuna işaret etmektedir. Bunların yanı sıra anneye bağlanma ile sahiplenici aşk stili puanları arasında da pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Daha önce Ercan (2016) tarafından yapılan çalışmanın bulguları, anneye bağlanma ile tutkulu ve arkadaşça aşk arasında pozitif, oyun gibi aşk arasında negatif ilişki olduğuna; babaya bağlanma ile yine tutkulu ve arkadaşça aşk arasında pozitif, sahiplenici aşk arasında negatif ilişki olduğu şeklindedir. Her iki araştırmanın ortak bulgusu, tutku aşk puanları ile ana babaya bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkidir. Tutkulu aşk, kuramsal açıdan değerlendirildiğinde hem kendine hem başkalarına güveni yüksek, dolayısı ile güvenli bağlanmış kişilerde görülmesi daha olası, olumlu özellikleri öne çıkan bir aşk stildir. Bu açıdan bakıldığında ana babaya güvenli bağlanma ile tutkulu aşk arasındaki ilişki Hazan ve Shaver'in açıklamalarını destekliyor görünmektedir. Ancak konuya ilişkin alan araştırmalarının azlığı, bulguları açıklamakta ve genellemede sıkıntıya yol açmaktadır. Bu nedenle başka gruplar üzerinde tekrarlı çalışmaların yapılması önerilebilir.

Araştırmanın dördüncü sorusuna ilişkin bulgular, ilk olarak nevroitiklik eğilimi ile tutkulu aşk ve arkadaşça aşk stilleri arasında negatif, sahiplenici aşk stili ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, White, Hendrick ve Hendrick'in (2004) bulguları ile uyumlu olmakla birlikte, Lee'nin açıklamaları ve büyük beşli kuram ile de tutarlı görünmektedir. Nevrotiklik, duygusal açıdan dengeli olmama, çabuk etkilenme, kolay dengeye kavuşamama gibi özellikleri içerir. Bu eğilimlerin yüksek olması durumunda görece daha sağlıklı olarak nitelenebilecek tutkulu ve arkadaşça aşk stili puanları düşecek, diğer taraftan daha sağlıksız bir aşk stili olarak değerlendirilen sahiplenici aşk puanları yükselecektir. Yine farklılıklara ve yeni deneyimlere açık olmayı gerektiren deneyime açıklık özelliği ile sahiplenici aşk arasında negatif yönde bir ilişkinin ortaya çıkması da anlaşılabilir. Çünkü sahiplenici bireyler kolay kolay ilişkilerini sonlandırmaya yanaşmazlar: ilişkiyi sonlandıran çoğunlukla karşı taraftır. Bu nedenle yeni deneyimlere açık olmadıkları söylenebilir. Ancak White, Hendrick ve Hendrick'in (2004) çalışmalarında deneyime açıklık ile sadece özgeci aşk stili arasında, Heaven, Silva, Carey ve Holen'in (2004) ise deneyime açıklık ile sadece mantıklı aşk stili arasında negatif yönlü bir ilişki bulduklarını hatırlatmak gerekir. Bu da söz konusu bulgunun grup özelliklerinden kaynaklanıyor olabileceğini akla getirmektedir. Yine bulgular, uyumluluk özelliğinin oyun gibi aşk stili ile negatif, özgeci aşk stili ile pozitif yönde ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Uyumlu bireyler toplumsal kurallara uyma konusunda daha gönüllü olduklarından oyun gibi aşk puanlarının düşük olması anlaşılabilir. Bu bulgu, White, Hendrick ve Hendrick (2004), Wan, Luk ve Lai (2000) ve Heaven, Silva, Carey ve Holen'in (2004) bulguları ile de tutarlıdır. Uyumlu bireyler başkalarına karşı cömert, sevecen ve naziktirler (McCrae & Costa, 1997); dolayısı ile sevdiği kişiyi düşünmeyi ve karşılık beklemezsizin onun için bir şeyler yapmayı gerektiren özgeci aşk puanları ile uyumluluk özelliği arasındaki pozitif yönlü ilişki, kuramsal açıklamaları destekliyor görünmektedir. Bir başka bulgu, sorumluluk ile tutkulu aşk, mantıklı aşk ve özgeci aşk stilleri arasında pozitif yönde ilişkiler olduğu şeklindedir. Alanyazına bakıldığında White, Hendrick ve Hendrick (2004), Wan, Luk ve Lai (2000) ve Heaven, Silva, Carey ve Holen'in (2004) çalışmalarında sorumluluk ile tutkulu aşk arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edildiği görülmektedir. Yine White, Hendrick ve Hendrick (2004) de araştırmalarında sorumluluk ile mantıklı aşk puanları arasında pozitif yönlü bir ilişki bulmuşlardır. Ancak farklı bulgular da söz konusudur; Wan, Luk ve Lai (2000), Heaven, Silva, Carey ve Holen (2004), sorumluluk ile oyun gibi ve sahiplenici aşk arasında negatif yönlü, White, Hendrick ve Hendrick (2004) sorumluluk ile oyun gibi aşk arasında negatif, arkadaşça aşk arasında pozitif yönlü, Zeng, Pan, Zhou, Yu, ve Liu (2016) sorumluluk ile oyun gibi aşk arasında negatif yönlü ilişkiler bulmuşlardır. Bu bulgu, dürtülerini kontrol edebilen, sorumlu kişilerin, toplumsal kabulün daha mümkün görüldüğü aşk stili puanlarının daha yüksek olabileceğini akla getirmektedir; ancak grup özelliklerinden de kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmanın beşinci sorusu "Aşk stillerinin yordayıcıları nelerdir?" şeklinde düzenlenmiştir. İlk olarak tutkulu aşk stiline yordayıcılarına bakılmış, cinsiyet (erkek olmak), nevroitiklik, deneyime açıklık ve sorumluluk özelliklerinin tutkulu aşkın yordayıcıları olduğu bulunmuştur. Nevrotikliğin tutkulu aşkın negatif yönlü yordayıcısı olduğu bulgusu, Açıknel'in (2013) araştırma bulguları ile tutarlıdır. Ancak alanyazında söz konusu değişkenlerle yordayıcılığı test eden başka araştırma bulgusuna rastlanmaması, karşılaştırma yapmayı güçleştirmektedir. Bununla birlikte nevroitiklik özelliğinin tutkulu aşkın yordayıcısı olduğu yönündeki bulgu, kuramsal açıklamaları destekler niteliktedir. Nevrotiklik eğilimleri yüksek bireyler daha kaygılı, değişken ve telaşlıdır. Oysa tutkulu âşıklar kendilerine güvenen, ne istediklerini bilen kişilerdir. Bu bakımdan söz konusu bulgunun kuramsal açıklamaları destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Yine sorumlu olmak ve deneyime açık olmak da olumlu kişilik özellikleri arasında yer aldığından, tutkulu

âşıkların böyle kişiler olması da muhtemeldir. Ancak yine de erkek olma, sorumluluk ve deneyime açıklık değişkenlerinin tutkulu aşkı yordadığı bulgusunu açıklama noktasında temkinli olmakta yarar vardır.

İkinci olarak arkadaşça aşkın yordayıcılarına bakılmış, sadece cinsiyet değişkeninin yordayıcı olduğu bulunmuştur. Alan yazına bakıldığında, Smith ve Klases'in (2016) de araştırmalarının sonucunda cinsiyet değişkeninin arkadaşça aşkın yordayıcısı olduğu bulgusuna ulaşıkları görülmektedir. Yine Açıkел (2013) araştırmasında sorumluluğun arkadaşça aşkın yordayıcısı olduğunu tespit etmiştir. Dolayısıyla bu bulguların örneklem özellikleriyle ilişkili olabileceği, karara varmak için daha fazla araştırmanın yapılması gerektiği söylenebilir.

Üçüncü olarak oyun gibi aşkın yordayıcılarına bakılmış, cinsiyet, nevrotiklik, deneyime açıklık ve uyumluluk değişkenlerinin yordayıcılıkları, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Uyumluluk değişkeninin negatif yönlü yordayıcılığı Açıkел'in (2013) bulgusu ile tutarlıdır. Uyumlu bireyler cömert, nazik, sevecen ve başkalarının beklentilerini önemseme eğiliminde olduklarından, çok eşli, aşkı oyun gibi gören ve aldatmayı olağan sayanların uyumluluk düzeylerinin düşük olduğu, kuramsal açıklamaları desteklemektedir. Cinsiyet değişkeninin yordayıcılığı da hem evrimsel psikoloji bakış açısını hem de toplum temeli açıklamaları destekler niteliktedir. Erkekler soylarını sürdürebilmek için olabildiğinde çok partner arayışı içerisinde oldukları ve çok eşli olma eğilimindedirler. Yine neredeyse bütün toplumlarda kadınların çok eşli olmalarına karşı çıkılırken erkeklerin çok eşli olmalarına müsamahakâr davranılmaktadır. Nevrotik bireyler duygusal açıdan dengesiz ve değişken olduklarından, deneyime açık bireyler de yeniklere, farklılıklara daha açık olduklarından bu kişilik özelliklerinin oyun gibi aşk stilini yordamaları anlaşılabilir.

Dördüncü olarak mantıklı aşkın yordayıcıları incelenmiş, cinsiyet, deneyime açıklık, sorumluluk, anneye bağlanma ve babaya bağlanma değişkenlerinin yordayıcı oldukları bulunmuştur. Zeigler-Hill, Britton, Holden ve Besser (2015) ile Smith ve Klases (2016) de araştırmalarında cinsiyetin mantıklı aşkın yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yine deneyime açıklık değişkeninin negatif, sorumluluk değişkeninin pozitif yönlü yordayıcılığı Açıkел'in (2013) bulgusu ile paraleldir. Deneyime açıklık daha liberal, meraklı ve hayal güçleri zengin bireylerdir. Sorumlular ise uzak hedefleri gerçekleştirebilmek için dürtülerini erteleme, planlı ve programlı olma eğilimindedirler. Bu durumda pragmatik bakış açısının öne çıktığı mantıklı aşk stilinin deneyime açıklık ve sorumluluk özellikleri tarafından yordanması, kuramsal açıklamaları destekliyor görünmektedir. Yine kadın olmanın mantıklı aşkı yordadığı bulgusu, kadınların neslin sürdürülmesi noktasında iyi kaynakların peşinde oldukları şeklindeki evrimsel psikoloji açıklamaları ile uyumludur. Bununla birlikte kadınların erkeklerden daha boyun eğici yetiştiriliyor olmaları da kadınlarda mantıklı aşkı öne çıkarıyor olabilir. Son olarak anne ve babaya bağlanma düzeylerinin mantıklı aşkın yordayıcısı olması da anne ve babaya daha güçlü bağlarla bağlı olmanın, onların beklentileri doğrultusunda hareket etmeye yol açıyor olması ile açıklanabilir.

Beşinci olarak sahiplenici aşkın yordayıcılarına bakılmış, nevrotiklik ve anneye bağlılığın pozitif, deneyime açıklığın negatif yordayıcıları oldukları tespit edilmiştir. Zeigler-Hill, Britton, Holden ve Besser (2015) araştırmalarında cinsiyetin sahiplenici aşkın yordayıcısı olduğuna ulaşmışlardır. Anayazında paralel bir bulguya rastlanmamakla birlikte nevrotiklik ve deneyime açıklık özelliklerinin sahiplenici aşkı yordaması, kuramsal açıklamaları destekliyor görünmektedir. Sahiplenici aşk görece patolojik bir aşk biçimidir. Sahiplenici bir aşık kaygılı, güvensiz ve kıskançtır; ilişki kötü gitse bile sonlandırmaya yanaşmaz. Dolayısı ile nevrotik bir bireyin sahiplenici bir âşık olması daha olasıyken deneyime açık bir bireyin sahiplenici bir âşık olması, daha az olasıdır. Diğer taraftan anneye bağlanma düzeyinin sahiplenici aşkı yordaması bulgusu, örneklem özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir.

Son olarak, özgeci aşkın yordayıcıları incelenmiş, cinsiyet, deneyime açıklık, uyumluluk, sorumluluk ve anneye bağlanma değişkenlerinin yordayıcı oldukları bulunmuştur. Smith ve Klases'de (2016) araştırmalarında cinsiyetin özgeci aşkın yordayıcısı olduğunu tespit etmişlerdir. Sorumluluk özelliğinin özgeci aşkın pozitif yönlü bir yordayıcısı olduğu bulgusu, Açıkел'in (2013) bulgusu ile paraleldir. Özgeci aşk, diğergam olmayı, karşıdaki kişinin iyiliğini önde tutmayı gerektirir. İlişkilerin özellikle başlangıç aşamalarında erkeklerden beklentilerin daha yüksek olması, ataerkil toplumların genel bir özelliği olarak Türkiye'de görülmektedir. Bu nedenle cinsiyetin yordayıcı bir özellik olarak ortaya çıkması beklendiktir. Bununla birlikte planlı olma ve dürtüleri kontrol etme ile öne çıkan sorumluluk özelliğinin özgeci aşkı yordaması, ilişkide sorumluluğun yordayıcılığını anlaşılır kılmaktadır. Uyumluluk ise sevecen, cömert, nazik olma ile karakterize olduğundan yine özgeci aşkın yordayıcısı olması, kuramsal açıklamaları destekler niteliktedir. Anneye bağlılığın yordayıcılığı ise annesine daha güçlü bağlarla bağlı olmanın annelerin özelliği olarak algılanan "diğergam" olmanın belirleyiciliği ile açıklanabilir.

Bu aşamada araştırmanın bazı sınırlılıklarının bulunduğu ifade edilmelidir. İlk olarak elde edilen bulgular, kullanılan ölçme araçlarından toplanan bilgilerle sınırlıdır. İkinci olarak toplanan veriler bireysel bildirimlere dayalı olduğundan yanlılıklar olabilir. Üçüncü olarak kesitsel desenin kullanılmış olması, neden sonuç ilişkisi kurulmasına olanak vermemektedir; elde edilen bulgular ilişki temelindedir. Dördüncü olarak çalışmada amaca uygun örnekleme tekniği kullanıldığından, araştırma grubu bütün evreni temsil etmemektedir; bu nedenle genellemede bulunurken temkinli olunmalıdır.

Bundan sonraki çalışmalarda, araştırmacılara ve uygulayıcılara bazı önerilerde bulunulabilir: Aşk kuramlarının değerlendirilebilmesi ve gelişimsel açıklamaların şekillendirilebilmesi açısından konunun farklı gelişim dönemlerindeki bireylerde, aynı kültürde farklı sosyo ekonomik düzeyde ya da farklı etnik kökende tekrar incelenmesi ve kültürler arası karşılaştırma çalışmalarının yapılması önerilebilir. Bununla birlikte var olan bilgi birikiminden yararlanarak özellikle

üniversite öğrencilerine yönelik bilgilendirme çalışmaları yapılabilir. Ayrıca ana baba-çocuk ilişkilerinin niteliği, çocukların sonraki ilişkilerinin niteliğini de etkileyebileceğinden ana baba-çocuk ilişkilerini geliştirici eğitim programlarının yaygınlaştırılması önerilebilir; bu noktada özellikle okul psikolojik danışmanlarına önemli görevler düşmektedir. Son olarak araştırmalardan elde edilen bilgiler bütünlüştürülerek evlilik danışmanlığı ya da çift terapilerinde kullanılabilir.

Kaynakça

- Açıkel, M. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Aşk Biçimleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Armsden, G. C. & Greenberg, M. T. (1987). The Inventory of Parent and Peer Attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16, 427-454.
- Avinash, P. R., Kalra, G. Subramanyam, A. Shah, H. & Kamath, R. (2015). Love styles of young adults in a metropolitan city of India. *Open Journal of Psychiatry & Allied Sciences*, 6 (2), 83-88.
- Bacanlı, H., İlhan, T. & Aslan, S. (2009). Beş Faktör Kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 7(2), 261-279.
- Bee, H. & Boyd, D. (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi* (Çev. O Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss. Vol. II, Separation Anxiety and Anger*. New York: Basic Books.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (Çev. İ. D. Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Buss, D. M. (1988). The evolution of human intrasexual competition: Tactics of mate attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54 (4), 616-628.
- Buss, D. M. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. *Behavioral and Brain*, 12 (1), 1-49.
- Buss, D. M. (1995). Psychological sex differences: Origins through sexual selection. *American Psychologist*, 50 (3), 164-168.
- Büyükaşahin, A. & Hovardaoğlu, S. (2004). Çiftlerin aşka ilişkin tutumlarının Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19, 59-72.
- Büyükaşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: Yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı değişkenler yönünden incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Caspi, A. & Shiner, R. L. (2006). Personality development. In W. Damon & R. Lerner (Series Eds.) & N. Eisenberg (Vol. Ed.), *Handbook of Child Psychology*, Vol. 3. Social, Emotional, and Personality Development (6th ed.). New York: Wiley.
- Davies, M. F. (2001) Socially desirable responding and impression management in the endorsement of love styles. *The Journal of Psychology*, 135 (5), 562-570.
- Dion, K. K. & Dion, K. L. (1988). Romantic love: Individual and cultural perspectives. In Sternberg R.J. & Barnes, M.L. (Eds.), *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press, 264-292.
- Dion, K. K. & Dion, K. L. (1993). Gender and ethnocultural comparisons in style of love. *Psychology of Woman*, 17, 463-473.
- Ercan, H. (2013a). Bilimsel bir araştırma alanı olarak aşk. İç. F. Çok & C. Karadeniz (Ed.), *Prof. Dr. Bekir Onur'a Armağan* (s.245-278). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ercan, H. (2013b). Analysis of young adults' love styles according to their self-construal and demographic variables. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 479-493.
- Ercan, H. (2016). Üniversite öğrencilerinin aşk stillerinin demografik değişkenler ve ana babaya bağlanma ile ilişkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 25-37.
- Ercan, H. (2018). Aşk. İç. F. G. Cihriñoğlu (Ed.) *Duygu Psikolojisi* (s.117-144). Ankara: Nobel Yayınları.
- Fehr, B., Harasymchuk, C. & Sprecher, S. (2014). Compassionate love in romantic relationships: A review and some new findings. *Journal of Social and Personal Relationships*, 31(5), 575-600.
- Goldberg, L.R. (1990). An alternative "description of personality": The big-five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1216-1229.
- Hatfield E. & Rapson R. L. (1996). *Love and Sex: Cross-Cultural Perspectives*. Boston: Allyn and Bacon.
- Hatfield, E. (1988). Passionate and companionate love. In Sternberg R. J. & Barnes, M. L. (Eds.), *The Psychology of Love* (p.191-217). New Haven: Yale University Press. 191-217.
- Hatfield, E. & Sprecher, S. (1986). Measuring passionate love in intimate relations. *Journal of Adolescence*, 9, 383-410.
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52 (3), 511-524.

- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5 (1), 1-22.
- Hendrick, C. & Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 392-402.
- Hendrick, C. & Hendrick, S. (2002). Linking romantic love with sex: Development of the perceptions of love and sex scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19(3), 361-378.
- Hendrick, C., Hendrick, S. & Dicke, A. (1998). The Love Attitudes Scale: Short Form. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(2), 147-159.
- Hendrick, S. & Hendrick, C. (1995). Gender differences and similarities in sex and love. *Personal Relationships*, 2, 55-65.
- Horani, B. & Saremi, A. A. (2015). The Study of Relationship between Attachment Styles and Obsessive Love Style. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 165, 152-159.
- Hortaçsu, N., Oral, A. & Yasak Gültekin, Y. (1991). Factors affecting relationships of Turkish adolescents with parents and same-sexfriends. *Journal of Social Psychology*. 131(3). 413-427.
- Le, T. N. (2005). Narcissism and immature love as mediators of vertical individualism and ludic love style. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22 (4), 543-560.
- Lee, J.A. (1974). The styles of loving. *Psychology Today*, October, 44-51.
- Lee, J.A. (1988). Love styles. In R.J. Sternberg & M. L. Barnes (Eds.). *The Psychology of Love* (p.38-67). New Haven: Yale University.
- McCrae, R.R., & Costa, P.T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81-90.
- McCrae, R.R., & Costa, P.T. (1997). Personality trait structure as a human universal. *American Psychologist*, 52(5), 509-516.
- McCutcheon, L., Browne, B. L., Rich, G. J. Britt, R. Jain, A. Ray, I., & Srivastava, S. (2017). Cultural differences between Indian & US college students on attitudes toward celebrities & the love attitudes scale. *Journal of Studies in Social Sciences*, 16(1), 24-44.
- Narula, S., Chari, P. & Humtso, M. K. (2014). Love and attachment: a correlation study between love styles and attachment patterns. *Learning Curve*, 3(1), 34-43.
- Neto, F. & Pinto, M. C. (2015). Satisfaction with love life across the adult life span. *Applied Research Quality Life*, 10, 289-304.
- Neto, F., Mullet, E., Deschamps, J. C., Barros, J., Benvindo, R., Camino, L., Falconi, A., Kagibanga, V. & Machada, M. (2000). Cross-cultural variations in attitudes toward love. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31(5), 626-635.
- Neto, F. (1994). Love styles among Portuguese students. *The Journal of Psychology*, 128(5), 613-616.
- Philbrick, J. L. & Stones, C. R. (1988). Love-attitudes of white South African adolescents. *Psychological Reports*, 62, 17-18.
- Regan, P. C. (2016). Loving unconditionally: Demographic correlates of the agapic love style. *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships*, 10(1), 28-36.
- Rohmann, E., Führer, A. & Bierhoff, H. W. (2016). Relationships satisfaction across European cultures the role of love styles. *Cross-Cultural Research*, 50(2), 178-211.
- Rosenman, M.F. (1978). Liking loving and styles of loving. *Psychological Reports*, 42, 1243-1246.
- Rubin, Z., Peplau, L.A. & Hill, C.T. (1981). Loving and leaving: Sex differences in romantic attachments. *Sex Roles*, 7(8), 821-835.
- Rubin, Z. (1970). Measurement of romantic love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16(2), 265-273.
- Rubin, Z. (1988). *Preface*. In R.J. Sternberg & M.L. Barnes (Eds.). *The Psychology of Love* (p.7-12). New Haven: Yale University Press.
- Sharma, S. & Khandelwal, K. (2014). Effect of gender and life-stage on love styles in the Indian context. *Psychological Studies*, 59(1), 22-29.
- Smith, R. & Klases, A. (2016). Predictors of love attitudes: The contribution of cultural orientation, gender attachment style, relationship length and age in participants from the UK and Hong Kong. *An International Journal on Personal Relationships*, 10(1), 90-108.
- Sternberg, R.J. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Sternberg, R.J. (1988). Triangulating love. In R.J. Sternberg & M. L. Barnes (Eds.). *The Psychology of Love* (p.119-138). New Haven: Yale University Press.
- Sternberg, R.J. (1998). *Cupid's Arrow*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Taghavi Dinani, P., Zarbakhsh, M., Samkhaniyan, E., Hamidi, M. & Arkiyan, F. (2014). Study on the relationships between love attitudes and marital satisfaction among married women. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 3(3), 468-474.

- Tufan, A. S. & Yaluğ. İ. (2010). Aşk fenomeni ve sevgi ilişkilerinin nörobiyolojisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2(4), 444-445.
- Türk, E. G. & Demirli Yıldız, A. (2017). Aşk biçemleri, ilişki doyumu ve yalnızlık: Üniversite öğrencileri üzerine bir çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(48), 97-109.
- Uysal, A. N. (2016). *Predicting Relationship Satisfaction: Dark Triad Personality Traits, Love Attitudes, Attachment Dimensions*. Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Vedes, A., Hilpert, P., Nussbeck, F. W., Randall, A. K., Bodenmann, G. & Wolfgang, R. L. (2016). Love styles, coping, and relationship satisfaction: A dyadic approach. *Personal Relationships*, 23(1), 84-97.
- Walster, E. & Berscheid, E. (1971). Adrenaline makes the hearth grow fonder. *Psychology Today*, 5, 47-50.
- Wan, W.W.N., Luk, C.-L. & Lai, J. C.L. (2000). Personality correlates of loving styles among Chinese students in Hong Kong. *Personality and Individual Differences* 29, 169-175.
- White, J. K., Hendrick, S. S. & Hendrick, C. (2004). Big five personality variables and relationship constructs. *Personality and Individual Differences*, 37, 1519-1530.
- Yildirim, F. & Barnett, R. V. (2017). Comparing the effects of specific variables on passionate love among young people: A cross-cultural study. In N. R. Sifton (Ed.). *Family dynamics and romantic relationships in a changing society* (p.62-83). Hershey PA: IGI Global.
- Zadeh, S. S. & Bozorgi, Z. D. (2016). Relationship between the love styles, personality traits, and the marital life of married students. *International Journal of Humanities and Cultural Studies*, Special Issue, 746-756.
- Zeigler-Hill, V., Britton, M., Holden, C. J. & Besser, A. (2015). How will I love you? Self-esteem instability moderates the association between self-esteem level and romantic love styles. *Self and Identity*, 14(1), 118-134.
- Zeng, X., Pan, Y., Zhou, H., Yu, S. & Liu, X. (2016). Exploring different patterns of love attitudes among Chinese college students. *PLoS ONE* 11(11), e0166410. doi:10.1371/journal.